

In de mens leeft een verlangen

De levensweg als pelgrimsweg

Colofon

ISBN: 978 94 6365 279 7
1e druk 2020
© 2020, Ruud Bruggeman

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel
of rechtstreeks bij de uitgeverij:

Uitgeverij Elikser
Ossekop 4
8911 LE Leeuwarden
www.elikser.nl

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra
Reacties op dit boek zijn welkom bij: ruud.bruggeman@planet.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

In de mens leeft een verlangen

De levensweg als pelgrimsweg

Ruud Bruggeman

De langste reis is de reis naar binnen.

(Dag Hammarskjöld, voormalig secretaris-generaal
van de Verenigde Naties, en mysticus)

Ik wil dit boek graag in dankbaarheid opdragen:

- aan **Huub Oosterhuis**, theoloog, filosoof en dichter die met zijn liedteksten talloze mensen, en ook mij, diep heeft geraakt en daarmee mijn levensweg beïnvloed.
- en aan **Ton Lathouwers**, eerst hoogleraar Slavische taal- en letterkunde, en later zenleraar, voor wie de ontmoeting van hart tot hart centraal staat in zijn contacten, toespraken en boeken. Ook hij heeft daarin een grote invloed op mijn levensweg gehad.

Beiden zijn daarmee een licht op mijn levensweg geweest.

- en ook aan **GerVa**, mijn geliefde en wandelmaatje, die in ons samenleven mij het hoopvolle perspectief heeft laten zien, dat onvoorwaardelijke liefde – ondanks al onze menselijke beperkingen – bestaanbaar is en behoort tot onze menselijke mogelijkheden.

Voorwoord

“De ultieme weg kent geen moeilijkheden.”
Chou-Chu, in het Japans Joshu (778 - 897),
beroemd Chinees Chan- (zen)meester

Nina Weyers spreekt in haar boek *Hoe het licht binnenviel* over die eigenaardige schaamte waardoor je wordt bevangen wanneer je een ingeleverd stuk moet voorzien van een begeleidend schrijven. Dit geeft exact de schroom weer die ik voelde toen ik Ruud had aangeboden om een voorwoord te schrijven bij zijn boek.

De lange voetreizen waarvan Ruud in zijn boek verslag doet, staan in een eeuwenoude boeddhistische traditie. In de soetra “De grote uiteenzetting over de grondslagen van mindfulness” worden tot tweemaal toe de woorden van Boeddha geciteerd: “Wandelmeditatie behoort integraal tot de voortdurende verdere ontwikkeling van mindfulness.” Aan dit adagium van de Boeddha is in de loop van de boeddhistische geschiedenis dan ook vaak gevolg gegeven. Bekende voorbeelden zijn om te beginnen de “Kai ho gyo”-traditie in het Japanse Tendai-boeddhisme, waarbij monniken en leken al sinds de negentiende eeuw lange bedevaarten afleggen rond de berg Hiei. Een tweede voorbeeld is te vinden in het werk van de Vietnamese zenmeester Thich Nath Hanh (geb. 1926) Gids voor wandelmeditatie. Een derde voorbeeld is het verslag van de beroemde Chinese monnik Xuan Zang uit de vijfde eeuw, die vanuit China dwars door de Gobiwoestijn naar de boeddhistische bedevaartplaatsen in India wandelde. Deze reis is in Nederland bekend gewor-

den door het verhaal ‘Shambala’ van de Nederlandse schrijver F.C. Terborgh (1902 – 1982). Het verhaal, dat door de auteur in een boeddhistische context wordt geplaatst, gaat over een Nederlandse sinoloog, Bading, die een reis maakt naar het Verre Oosten. Kort voor de aanvang van zijn tocht stuit Bading op een bekend Chinees boeddhistisch boek, Het leven van Xuan Zang. Deze beroemde pelgrim vertrok in de vijfde eeuw uit China om op zoek te gaan naar de zuivere leer van het Mahayana-boeddhisme. Hij reisde geheel alleen door Azië, door steppen en zoutwoestijnen, door zwarte gebieden vol lava, door ruig bergland, en over het “dak der wereld”. Tenslotte kwam hij acht jaar later in China terug. Bading vertaalt enkele passages uit de reisbeschrijving van deze monnik, passages die ook in het verhaal van Terborgh zijn opgenomen. Het zijn fragmenten over doorstane gevaren en ontberingen, over overwonnen moeilijkheden, en over grootse vergezichten van haast onmenselijke leegte en eenzaamheid. Daarna begint het reisverhaal van Bading zelf, die zo’n 1500 jaar na zijn Chinese voorganger dezelfde tocht onderneemt. Hier volgt een passage:

“Het avontuur begint; het grote en onbekende, het niet te voorziene. Weten wij waarnaar wij zoeken? Geloven wij werkelijk, het te vinden? Of zijn wij ons er heimelijk van bewust dat wij het essentiële dat we verlangen hier nooit zullen zien? Op het vertrek komt het aan, op de steeds hernieuwde poging, op het opbreken, het zich niet gewonnen geven.”

Een van de laatste regels in dit verhaal gaat over het “verzoevende licht” van de ondergaande zon. Het is dit “verzoevende licht”, dat in zo veel verhalen van Terborgh terugkeert, juist in uitzichtloze situaties, als verwijzing naar dat onuit-

sprekelijke dat nooit te bewijzen is, maar enkel persoonlijk ervaren kan worden. Dat is de boodschap van Terborghs verhaal 'Shambala'. Het is ook de onderliggende boodschap in het pelgrimsverhaal van Ruud, een boek dat ik iedereen van harte kan aanbevelen.

Ton Lathouwers

Inhoudsopgave

Voorwoord	9
Waarom ik dit boek heb geschreven	15
1. De rietfluit	21
2. Verloren in de wereld	27
3. De sneeuwconingin	34
4. Avontuur	38
5. Nu zal alles goed komen	45
6. Beginnersgeluk	54
7. Delf mijn gezicht op, maak mij mooi	64
8. Wijf van ijzer	69
9. Als niets wat je doet werkt, wat doe je dan?	81
10. "Ik wil liever het Pieterpad lopen!"	88
11. Door het donker naar het licht	99
12. Kraanvogels	109
13. De reuzenpiano van je dromen	117
14. Van wonderen, engelen en heiligen	125
15. Het leven als een kralenketting	133
16. De kracht van de geest	143
17. Ik ben niet het centrum van de wereld, al voel ik dat vaak wél zo	151
18. Hemelse schoonheid	159
19. Wie ben ik?	167
20. Een toverwoord tegen de macht van het ego	180
21. Sterven is doodeenvoudig	193
22. De weg van het hart	198
23. Een zin van het leven?	208
24. Eeuwigheid in het nu	216
Nawoord en dank	225

Waarom ik dit boek heb geschreven

Toen ik nog jong en goed rooms-katholiek was, liepen we op kerstavond met ons gezin altijd in het donker van de nacht vanuit ons huis in Ellecom naar de kerstnachtsdienst in de kerk in Dieren. Een van die keren, ik was toen zestien, had het gesneeuwd en liepen we in de diepe stilte van de besneeuwde wereld, met alleen het lichte knerpen van de sneeuw onder onze schoenen. Ik had al wel vaker in mijn leven in zo'n stille sneeuwwereld gelopen, en vond dat altijd een bijzondere en heerlijke ervaring. Met zo'n pak sneeuw wordt alle geluid gedempt en de wereld doodstil en lijkt ze mysterieus en betoverd.

Maar deze keer gebeurde er nog wat anders. Van het ene ogenblik op het andere overviel me zomaar opeens een ervaring van volmaakt gelukkig zijn. Alle gedachten en gevoelens vielen stil in mezelf. Er was niets anders dan enkel maar zijn, en ik kan dat niet anders omschrijven dan als een toestand van puur geluk, rust en vrede. Ik voelde een gelukzalige verwondering in me: wat is dit voor onvoorstelbaar heerlijk wat me nu overkomt? Een gevoel van alleen maar: alles is helemaal goed, precies zoals het is, en onvoorwaardelijk.

Geluk ervaar ik wel vaker in mijn leven. Zoals in de warme nabijheid van mijn geliefde, de vreugde om mijn kinderen en kleinkinderen, een goed gesprek met een vriend of vriendin, of als ik een mooi boek krijg dat ik graag wilde hebben. Allemaal heerlijk, maar altijd voorwaardelijk, want afhankelijk van dat krijgen en hebben, en dat gaat weer voorbij. Dat is het onvolmaakte.

Dit in die kerstnacht was een ervaring van puur onvoorwaardelijk geluk, zonder enige oorzaak of aanleiding. Een ervaring van volmaaktheid; er is niets meer te verlangen.

Ik heb zoiets in mijn leven nog wel eens vaker meegemaakt, en ik weet daarom dat dit ook echt bestaat en dat dit deel uitmaakt van wat er mogelijk is in het leven. Het voelt zoals wanneer mijn tomtom aan het einde van mijn rit tegen me zegt: 'bestemming bereikt'. Het is als een thuiskomen, een thuisgekomen zijn, vervulling van een diep verlangen.

Maar intussen is mijn werkelijkheid toch meestal anders. In mijn dagelijkse gedoe gebeurt er altijd van alles, in mijn hoofd, en om me heen. Soms ga ik daar lichtvoetig huppelend mee om, soms zwaarvoetig strompelend. Mijn wandelervaringen waren geweldig om dat gedoe in mijn hoofd helder voor ogen te krijgen. Ik heb in mijn leven veel lange wandeltochten en pelgrimstochten gemaakt.

Ik loop dan in een vrije ruimte, waarin ik niets anders hoef dan alleen maar wandelen en rondkijken en daarvan genieten. Maar zo alleen lopend krijg ik ook een prima zicht op wat zich voortdurend in mijn hoofd afspeelt. Ik kom mezelf tegen, met alle gedoe en onrust in mijn hoofd. Waar moet ik slapen vannacht? Ik ben moe. Ik verveel me. Waarom krijg ik geen antwoord op mijn appje aan een vriend of mijn kind? Dat heb ik gister verkeerd gezegd. Ik ben boos of bedroefd over wat iemand tegen me zei. Enzovoort, en dat gaat de hele dag door. Een doorgaande gedachtestroom in mijn hoofd over wat ik prettig vind en wat niet, wat ik krijgen wil of waar ik bang voor ben; onder dat wandelen is er geen ontkomen aan. In mijn gewone leven valt me dat niet zo op in alle afleiding van het dagelijkse gedoe, maar het is ook dan altijd aanwezig.

Dan komt tussen die drukte van alledag, die dag in dag uit maar doorgaat, ook wel de vraag in me omhoog of dit nu alles is. Of het leven niet meer is dan alleen maar dit gedoe. Een *meer* dat ik niet zo gemakkelijk kan benoemen, maar dat ik wel in een hoekje in me verborgen voel liggen. Zo nu en dan steekt het zijn kopje even omhoog: ‘Hallo, vergeet je me niet? Ik ben belangrijk voor je!’

En ik heb dus soms, zoals in die winternacht, ook ervaren dat het anders kan zijn. Ik verlang ernaar te kunnen leven vanuit zo’n geluk en rust en vrede, en niet vanuit zo’n onrust.

Dit boek gaat over een zoeken naar antwoorden op levensvragen die iedereen in het leven tegenkomt, bij ieder weer op zijn of haar eigen manier. Waar zijn we in ons leven heen op weg, waarvoor leven we, hoe moeten we leven, wat is de zin van al dat zoek op onze weg, is er eigenlijk wel een zin of is het zinloos? Waar verlang ik echt naar in mijn leven, wat houdt me daarvan af, hoe kom ik daar dichterbij? Het maken van die pelgrimstochten was een van mijn manieren om dat te onderzoeken.

Ieder ander zal weer een ander soort weg te gaan hebben. Maar de vragen zijn voor ieder hetzelfde, en ieder zoekt daar altijd op zijn of haar manier de eigen weg in. En, zoals ik verderop over mijn weg zal schrijven: dat is voor ieder de hoogstpersoonlijke eigen weg en dus de goede weg, met alle mogelijkheden om die eigen antwoorden te vinden.

Ik leef dus ook met zulke vragen. Ik las eens een uitspraak van Rilke daarover in zijn boekje *Brieven aan een jonge dichter*, een herkenning voor mij op die zoektocht:

“U bent zo jong, in het leven nog zo onervaren, dat ik u, mijn

beste, zo goed ik kan zou willen vragen geduld te hebben met alles wat in uw hart nog niet tot een oplossing is gekomen en te proberen de vragen zelf lief te hebben, als voor u niet toegankelijke kamers en als boeken die in een volkomen onbekende taal zijn geschreven.

Zoek nu niet naar de antwoorden die u niet gegeven kunnen worden, omdat u niet in staat zou zijn ze te leven. En het gaat er om, alles te leven. Leef nu uw vragen. Misschien leeft u dan gaandeweg, ongemerkt, op een dag in een ver verschiet het antwoord binnen.”

Op die zoektocht ben ik in mijn eigen verre verschiet van inmiddels 78 jaar oud ook voor mezelf wel een paar vermoedens van antwoorden binnengeleefd. Het zijn geen theoretische, bedachte antwoorden. Ik kan er enkel maar over schrijven vanuit wat ik zelf in mijn leven als kloppend heb ervaren. Dit is geen autobiografie, ik schrijf vooral over die ervaringen in mijn leven die mij soms beginnetjes van antwoorden gaven.

Maar ik aarzelde wel of ik dat ook met anderen zou delen. Wat zou ik aan anderen gaan vertellen over die weg, terwijl ik nog steeds zo vaak verstrikt raak in mijn eigen verlangens en zwakheden? In een boek van Henri Nouwen, *Open uw hart*, vond ik op mijn aarzeling een antwoord in de woorden van een strenge asceet uit de zevende eeuw, Johannes Climacus, die veertig jaar leefde als kluizenaar op de berg Sinai. Hij schreef: *“Als ik nog door oude slechte gewoonten word beheerst en toch mijn woorden met anderen wil delen, laat ik dat dan maar doen. Want misschien zal ik, beschaamd door mijn eigen woorden, dan eindelijk beginnen om zelf ook te doen wat ik heb bedacht.”* Die woorden stelden me gerust, om met zo’n zelfde soort

nederige zelfkennis ook anderen te willen laten delen in mijn overpeinzingen. Misschien zullen ze ook mijn medemensen kunnen aanspreken en raken, juist omdat ieder eenzelfde en herkenbare zoektocht kent. We zijn allemaal zoekende en verlangende mensen.

In de mens leeft een verlangen.

